

HET BELANG VAN HET *LEERBOEK VOEDING*

‘Gebruikmaken van de verlegenheid’

Voor diëtist **Nicolette Wierdsma** is het een frisse en eigentijdse herziening van de standaardwerken waaruit zij het vak leerde. Internist-endocrinoloog **Maarten Soeters** ziet het als middel om voeding een vaste plek *in the mind* van artsen te geven. Beiden hopen, en verwachten, dat voeding zal infiltreren in de gezondheidszorg door dit leerboek.

Samen met collega-diëtist-onderzoeker Hinke Kruizenga van de afdeling Diëtietiek & Voedingswetenschappen van het Amsterdam UMC, en Gerd Bouma, maag-darm-leverarts op locatie AMC, zijn diëtist Nicolette Wierdsma en internist-endocrinoloog Maarten Soeters (locatie VU) de

initiatiefnemers en redacteurs van het *Leerboek voeding*. Dit boek werd geschreven door 75 expert-auteurs. Het boek is op 9 juni officieel gelanceerd. Maar wat ging daar allemaal aan vooraf?

Twee aanvieligroutes

Nicolette: “Het idee is lang geleden ontstaan. Hinke en ik hadden na een ESPEN-congres al het idee dat er een boek over voeding moest komen: een nieuw Nederlands standaardwerk. Daarna waren er eigenlijk twee aanvieligroutes.” Maarten: “Ook ik had het met Hinke over een boek. Wij werkten al samen, want het is mijn missie om voeding meer in de gezondheidszorg te verankeren. Toen we ons idee neerlegden bij uitgever BSL, was er eigenlijk meteen enthousiasme.” Nicolette: “Tegelijkertijd merkten Gerd en ik bij de stage ‘voeding’ in de opleiding van MDL-artsen, dat de artsen in opleiding heel weinig weten over voeding, terwijl ze er wél interesse in hebben. Dat zette ons aan het denken. En zo kwam alles bij elkaar.”

MAARTEN SOETERS:

“Het is mijn missie om voeding meer in de gezondheidszorg te verankeren”

criterium: is voeding een 'key factor'?

Het contract was vrij snel rond, maar er is wel wat tijd overheen gegaan voor het boek er lag. Maarten: “We hebben regelmatig bij elkaar gezeten om te bespreken hoe zo'n boek eruit moet zien.” Nicolette: “Zoiets heeft ook ‘rijping’ nodig. Er is van alles mogelijk, dus je moet keuzes maken. Eén deel, of twee delen? Alleen wetenschappelijke basiskennis, of ook praktische adviezen? Het boek had gemakkelijk twee keer zo dik kunnen zijn; en elk hoofdstuk leent zich voor een apart boek. We wisten wel meteen dat het een leerboek moest worden voor zowel diëtisten, artsen als verpleegkundigen. Er staan daarom geen ziektespecifieke dieetbehandelingen in.”

Maarten: “We hebben geprobeerd het zo compleet en toch toegankelijk mogelijk te maken. Waarbij we steeds keken: is voeding hierbij echt *key factor*? Uiteindelijk is alles wat erin staat relevant. Dus we zijn heel tevreden met het resultaat. En wat er niet in staat, is een weloverwogen keuze geweest.” Om daar gelijk enthousiast aan toe te voegen: “Dus dat moeten we maar in een latere druk of een vervolg opnemen!”

En toen begon het zoeken naar auteurs. “Dat verliep eigenlijk ook heel natuurlijk”, aldus Nicolette. “Bij het overleg over welke topics we wilden behandelen, hebben we continu bedacht: wie kunnen we daar het beste voor vragen? We hebben allemaal een groot en gevarieerd netwerk, dus dat ging heel soepel. Iedereen was meteen enthousiast en bereid om mee te werken. Uiteindelijk is het boek door 75 top-experts samengesteld.”

Wat is nieuw?

Onderwerpen

Op de vraag wat nieuwe of opvallende items zijn, antwoordt Nicolette: “Bijvoorbeeld *nutritional assessment* en preventie, maar ook bariatric. Dat is misschien niet zo'n ‘groot’ onderwerp, maar wel actueel en daarin is voeding dus *key*.”

Invalshoek

Maarten lacht als hem gevraagd wordt naar een eventueel verschil tussen de ‘artsenkant’ en de invalshoek van de diëtist. “Bij voeding is er is niet echt een artsenkant. Dokters denken sowieso helemaal niet zo na over voeding. Het gaat denk ik vooral om meer conceptueel kijken. Voeding in een klinische setting is niet alleen wat erin gaat, maar ook wat eruit komt, én wat er in de tussentijd allemaal mee gebeurt in het lichaam. Het raakt veel. Maar het is tegelijkertijd lastig meetbaar. Om voeding een rol te geven in de gezondheidszorg moet je er continu aan denken. Je moet dingen signaleren en interpreteren. Want voeding is voor niemand hetzelfde. Dus moet je je steeds afvragen: wat is in deze situatie van belang voor deze patiënt? En hoe kan voeding een rol spelen? Dan kan het bijvoorbeeld gaan over supplementie, maar ook over ‘troost’. Dat zit ook heel erg in het boek verweven.”

De patiënt

Nicolette: “Als voeding íets is, is het inderdaad maatwerk. Daarbij is het ook belangrijk dat je mensen in hun waarde laat, en ze zelf hun keuzes laat maken. Het is onze verantwoordelijkheid als behandelaar om te informeren en te spiegelen. Zonder regels of verboden; we moeten luisteren waar mensen toe neigen. Als de patiënt afwegingen maakt, kunnen we aangeven wat eventuele risico's zijn. Maar de keuze is uiteindelijk aan de patiënt. En sommige dingen zal ik wel ondersteunen, maar niet actief uitdragen.” Maarten vult haar aan: “Daarbij moet je als behandelaar wel alle kennis in huis hebben. En dus op de hoogte zijn van wetenschappelijke inzichten. Maar je moet óók weten wat er rondwaart aan hypes. Daarom zijn we heel blij met het aparte katern over dat onderwerp.”

Artsen enthousiast maken voor voeding

Curriculum

En hoe krijgen we voeding nu voor eens en voor altijd *in the minds* van artsen? Maarten: “Voeding zit nog steeds niet goed in het medisch curriculum. Daarmee blijft kennis van artsen op het gebied van voeding heel beperkt. Er is een raamplan-aanpassing geweest van de artsenopleiding in 2020. Voeding en leefstijl komen daar nu meer in voor; primair gericht op preventie. Dat is prima. Maar het is aan elke faculteit hoe ze dit implementeren. En dan is het maar net hoe voeding-*minded* de decaan is. In het Amsterdam >>

UMC hebben we goede hoop, want de aanstaande voorzitter van de Raad van Bestuur heeft voeding heel hoog zitten.”

Het grote geheel

Maarten benadrukt dat voeding ook echt gezien moet worden in het grote geheel van de gezondheidszorg, niet als een vak apart. “Kijk, je kan hier voor miljoenen een robot hebben staan waarmee de meest fantastische operaties kunt uitvoeren. Maar als je mensen niet prehabiliteert en posthabiliteert, wat heb je dan aan die robot? En mensen chemotherapie geven heeft minder zin als je tussendoor niet kijkt of ze hun spiermassa wel behouden. Bariatrische chirurgie is zinloos als je geen aandacht schenkt aan de leefstijl.”

Tijd en mentaliteit

“Dokters vinden vooral dat ze al te veel op hun bord hebben”, constateert Maarten. “Je hoort vaak: ja, maar er zijn zo veel dingen die we moeten ‘meenemen’. Dat vind ik te makkelijk. Het gaat er niet om dat je alles weet, maar dat je signaleert. En gebruikmaken van de professionals die er zijn, namelijk een hele grote groep diëtisten, is helemaal niet zo moeilijk. Al moet je er wel voor openstaan. Dus het is meer een kwestie van mentaliteit dan van tijd. Dit boek kan artsen prima helpen. Als je alleen al de inhoudsopgave bekijkt, zie je waar voeding allemaal een rol bij speelt.” Hij voegt daar wel aan toe: “Maar geld is ook een factor. Want als diëtetiek niet in een DBC zit, dan kost het gewoon geld. Dat zal uiteindelijk ook moeten veranderen.”

Verlegenheid

Over die mentaliteit en de interesse in voeding bij artsen, deelt Nicolette haar ervaring: “Ik zie steeds vaker een bepaalde ‘verlegenheid’ bij artsen; ze hebben de kennis over dingen niet in huis waar patiënten wel naar vragen. Ze weten bijvoorbeeld niet wat een normale hoeveelheid ontlasting is. En welke typen kunstvoedingen er zijn. Of hoe ze adequaat bij deficiënties suppleren. De bewustwording dat kennis van voeding veel verder gaat dan een boodschappenlijstje, is zich wel aan het ontwikkelen. Ik denk dat we met dit boek prachtig voorzien in een behoefte.”

Hoe krijgen we iedereen aan het lezen?

Eigen boezem

Nicolette: “Het boek staat boordevol kennis: van nieuwe inzichten tot dingen die misschien wat zijn weggezak. En het biedt verdieping. Het gaat over recente ontwikkelingen, en roept vragen op. Wat kan ik hiermee? Hoe doe ik het, en is dat wel de beste manier? Diëtisten kunnen dit boek daarom goed benutten. Want wij zijn weliswaar de experts, maar we moeten als beroepsgroep ook kritisch zijn op ons eigen handelen. Als ik cursussen geef, weet lang niet iedereen PubMed goed te vinden. Ja, verdieping kost tijd. Maar je

moet het toch ook leuk vinden om up-to-date te blijven?! Ik moet eerlijk zeggen dat ik dat wel eens mis. Ook wij moeten onszelf blijven vernieuwen.”

Toegankelijk pakket

Maarten en Nicolette zijn ook enthousiast over de uitstraling van het boek. “Naast de diepgang hebben we het boek heel toegankelijk en praktisch gemaakt”, aldus Nicolette. “Om te beginnen visueel aantrekkelijk, met veel kleur, beeld, figuren en tabellen. Ook kun je op verschillende manieren kennis tot je nemen. Er is voor elk wat wils. Dat maakt het concept heel erg van nu.”

Maarten vervolgt: “Ook op de bijbehorende website staat veel informatie, gerangschikt per onderwerp en in verschillende vormen en toepassingen. In de digitale versie kun je doorklikken naar onderliggende literatuur en informatie, zoals filmpjes en TED-talks. Die kun je weer gebruiken in je powerpoint-presentatie.”

“We willen het project via de website ook levendig en actueel houden”, vertelt hij verder. “Het boek is het uitgangspunt, maar de inhoud zal zich verspreiden via andere kanalen en media. We zullen het, met input en suggesties van lezers en gebruikers – dus van jullie – ook voortdurend updaten.”

NICOLETTE WIERDSMA:

“Wij zijn als diëtisten weliswaar de experts, maar we moeten als beroepsgroep ook kritisch zijn op ons eigen handelen”

Verpleegkundigen

“En,” benadrukt Nicolette. “We hebben het nu steeds over artsen en diëtisten, maar vlak de derde doelgroep – de verpleegkundigen – niet uit.” Maarten valt haar onmiddellijk bij: “Ja, want als je het hebt over het grote geheel, vormen zij de spil. Net als voeding, raken zij aan alle facetten van de zorg rondom een patiënt. Dus het boek is zeker ook voor hen een prachtig, praktisch naslagwerk.”

Netwerk

Tijdens het interview komt een groep artsen aan een tafel naast ons zitten. Ze roepen enthousiast “Hé Maarten, kunnen wij ook een exemplaar krijgen van dat nieuwe boek?” Hij antwoordt: “Maar natuurlijk.” Nicolette lacht: “Je ziet het. Met onze netwerken weten we al gelijk een grote groep te bereiken.”

Welke boodschap moet bekijken?

Maarten: "Voeding raakt aan alles. Dat is een kracht, maar tegelijkertijd ook een zwakte. Want: 'Voeding is van iedereen en dus van niemand'. Als we dat via dit boek nou eens kunnen ombuigen naar: 'Voeding is van iedereen, dus van ons allemaal', dan zijn we op de goede weg."

"We hopen dat mensen zullen roepen: dáár wil ik meer van weten!"

Nicolette hoopt vooral dat iedereen er blij van wordt en dat het als een katalysator werkt. "Ik hoop dat mensen met al deze prachtige kennis en inzichten enthousiast roepen: dáár wil ik meer van weten! Het boek is slechts een tool, een radartje in het geheel. Maar het is een mooie basis." Maarten: "Nou, Niek, nu ben je te bescheiden. Als je ziet wat we gedaan hebben, 735 pagina's vullen met kennis van ál die auteurs, voor zo'n brede doelgroep... dat is iets groots. Daar mogen we met de hele club enorm trots op zijn!"

LEERBOEK VOEDING

Bouma, Kruizenga, Soeters en Wierdsma
Uitgeverij Bohn Stafleu van Loghum
ISBN 9789036828673

www.leerboekvoeding.nl

AUTEUR

WENDY VAN KONINGSBRUGGEN

- ADVERTENTIES -

 UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

Evidence Based Practice in Health Care MSc/Drs

TWEejarige UNIVERSITAIRE DEELTIJD MASTERSTUDIE TOT KLINISCH EPIDEMIOLOOG (MEDISCH WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEKER)

Geen premaster nodig!

START 22e ACADEMISCH JAAR SEPTEMBER 2023

BRIDGING HEALTH CARE AND SCIENCE

- ▶ Een eerste klas carrièrestap als startpunt naar een hoog wetenschappelijk niveau.
- ▶ Modern en actueel onderwijs met een multidisciplinaire benadering.
- ▶ (Inter)nationaal gerespecteerd en NVAO-geaccrediteerd.
- ▶ Voor verpleeg- en verloskundigen, medici, paramedici en promovendi.

CONTACT, VOORLICHTINGSDATA, INFORMATIE EN AANMELDING:
WWW.AMC.NL/MASTREBP

Wij zijn er voor jou

Op onze website nvdietist.nl vind je alle informatie die voor jou als diëtist, in welke setting dan ook, van belang is:

- Het laatste (wetenschappelijk) nieuws
- Artikelen uit het NTVD
- Nascholingsaanbod
- Vacatures
- Beroepsinformatie

Mis het niet en kijk regelmatig op de site voor updates op lopende zaken!

Nederlandse Vereniging van **Diëtisten**